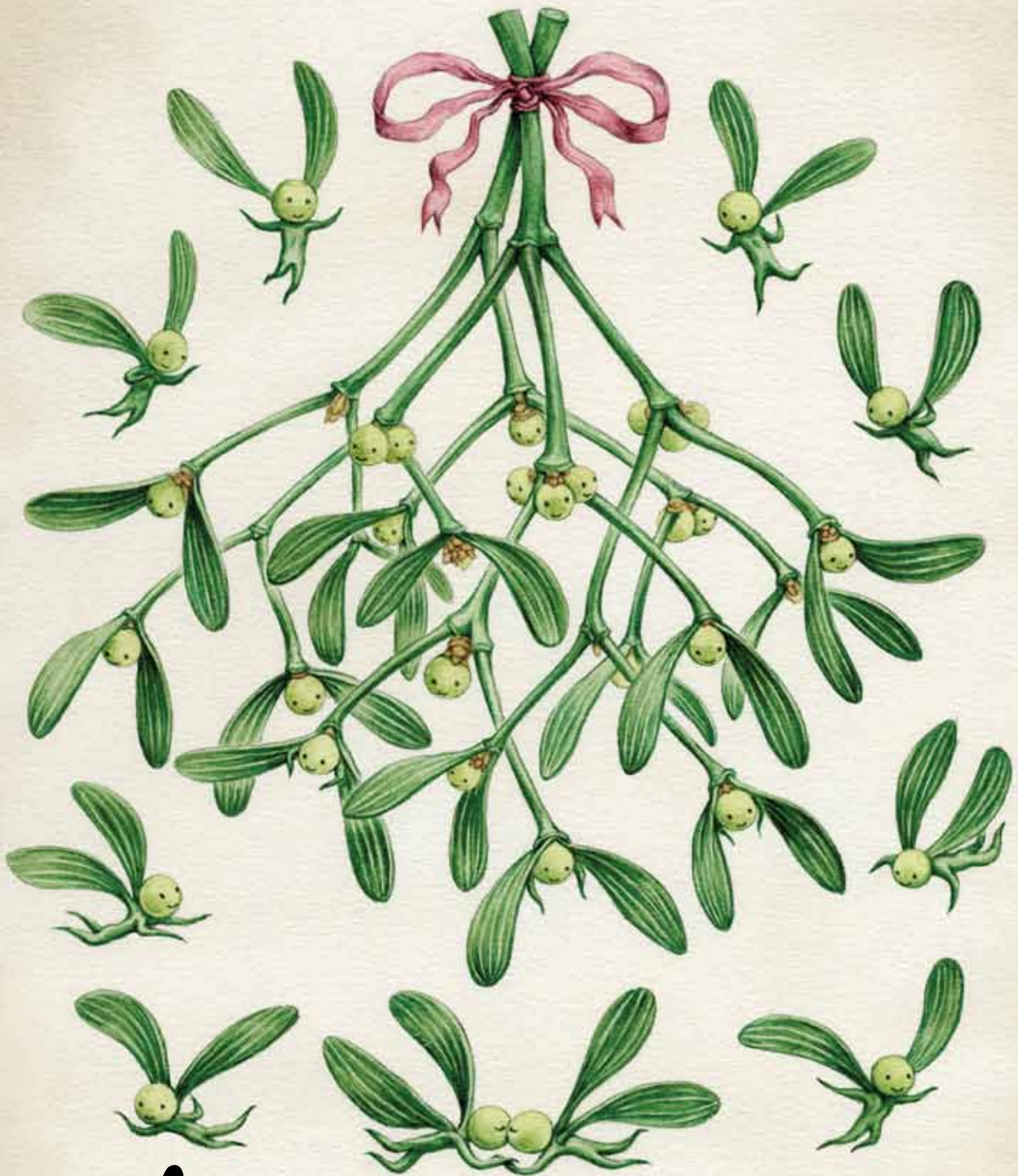

2021

LæringsCentret

Tema om kreativitet

Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris 2021

Den svenske forfatter Elin Persson har modtaget prisen for sin debutroman *De afghanske sønerna*. Børne- og ungdomslitteraturprisen blev uddelt af H.K.H. Kronprinsesse Mary under den livetransmitterede prisuddeling i Skuespilhuset i København 2. november 2021.

Fra juryens motivering: "Årets prisvinder har imponeret bedømmelseskomitéen med et brændende aktuelt emne. Med sin skønlitterære fortælling skaber prisvinderen en dokumentarisk følelse og sammensætter dygtigt billedet af en virkelighed, hvor ingen er ond eller god. Skildringen af de mennesker, som læseren møder, bliver aldrig sort-hvid eller forsimplet (...) Fortællingen rummer ingen forklaringer, løsninger eller konklusioner, men den udvikler sig til en rasende anklage, som rækker langt ud over bogens sider – mod et system, som knuser dem, der er lavet af glas."

HKH Kronprinsesse Mary overrækker Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris til Elin Persson.

Fotograf: Norden.org/
Magnus Fröderberg

Billedstrøm vinder Klods Hans-prisen 2021

De nominerede til årets Klods Hans-pris, som uddeles af Selskabet for Børnelitteratur, IBBY Danmark, var Billedstrøm – Festival for visuelle fortællinger og Ordsæl. Vinderen blev Billedstrøm, som blev overrakt prisen på Bogforum på Bellascenen. Prisen var i år en original illustration tegnet af Signe Parkins, mens Sabine Lemire stod for at læse H.C. Andersens eventyr om Klods-Hans højt inden selskabet bød på et glas ved en reception.

Tillykke med prisen!

PRIS, PRIS, PRIS

Læringscentrenes Forfatterpris 2021 ved Edvard Pedersens Biblioteksfond blev overrakt 6. oktober i Billund. Prisen gik til forfatter Inge Duelund Nielsen (th på billedet) og illustratør Gitte Gade for deres forbilledlige samarbejde om - i særdeleshed - *Claras bog*. *Claras bog* er en usædvanlig bog om empati og fantasi skabt af de to prismodtagere, der også stod bag "Hulder til Balder" (2019). En bog om at finde mod, sætte af og tage nødvendige spring, så der kommer luft under vingerne og i livet. Som der står skrevet i denne smukke billedbog: "Alting starter altid, lang tid før det begynder!"

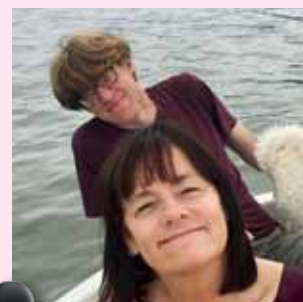
Prismodtagerne sammen med formanden for KFPL Michael Nøhr.

Indhold

Opslagstavlen	2
Leder	3
Årsmøde i PLCF 2021	4
Takketale af Marianne Iben Hansen	6
BIBIANA Danmark	
- 10 år med formidling af kunst til børn...	7
Havfruer i Hirtshals	8
Glæden ved at bruge sine hænder	10
Makey Makey - så er der kontakt	13
Magiske masker	14
En by med vokseværk	17
Dukkernes liv i litteraturen	18
Jeg har lige læst	22

Skriverprisen 2021 til "Otto og Lea"-bøgerne

Skriverprisudvalget havde nomineret følgende til Skriverprisen 2021: *Bjørnen* af Tina Sakura Bestle, ill. Signe Kjær, *Otto og Lea-serien* af Charlotte Karrebæk, ill. Oliver Streich & Els Cools og *Månen flytter med* af Marianne Verge, ill. Els Cools. Vinderen blev *Otto og Lea-serien* og seriens tre ophavsmænd M/K, som modtog Skriverprisen 2021 på 25.000 kr. Prisen blev overrakt 5. november på Bogforum 2021. Det er forlaget Gyldendal, der udgiver *Otto og Lea-serien*. På BUVM's hjemmeside kan man finde en folder om prismodtagerne og de nominerede!

Silas-prisen til Lene Kaaberbøl

Det Danske Akademi har tildelt Silas-prisen 2021 til forfatteren Lene Kaaberbøl. I motiveringen hedder det bl.a.:

"I sine værker viser Lene Kaaberbøl en virtuos forståelse både for fantasy-genrens historie og troper og for dens særlige potentiale, som hun formår at udfolde på fornemteste vis. Hun mestrer en til tider underkendt, men vanskelig disciplin, nemlig den at opbygge hele verdner kendetegnet ved stor dybde og troværdighed – og samme træk går igen i hendes karakterer, der altid rummer nuancer og flere lag."

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

Redaktør

Eline Mørch Jensen
Weysesgade 9, 2100 København Ø
Tel: 2171 7027
eline.moerch@gmail.com

FU

Formand

Marlene Møller Drost
marlenedrost@gmail.com

Karin Kjeldsen
kjeldsen.karin@gmail.com

Kirsten Bundgaard Lassen
kblassen26@gmail.com

Steen Juhl Møller
steenjm@gmail.com

Janne Bjerring Larsen
jannebjerring@gmail.com

Merete Jørgensen
merete@mail.dk

Runa Petersen
Rune.B.Petersen@outlook.dk

Pensionistgruppen

Formand Stig Bergmann
Stokkemærkevej 19, 2730 Herlev
stig.bergmann@gmail.com

PLCF administration

Annoncer og ekspedition

Inge Von Essen
plcfadm@outlook.dk
Tel: 40813123

Abonnement kr. 775,- ekskl. moms.

Næste nummer af LæringsCentret
udkommer primo februar 2022.

Udkommer 8 gange årligt. Oplag 1.300
ISBN 0105-9556

Design og grafisk produktion

CS Grafisk A/S

Deadlines:

Nr. 1: 1. jan. (udkommer primo feb. 2022)
Nr. 2: 1. marts (udkommer primo april 2022)
Nr. 3: 1. maj (udkommer primo juni 2022)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke
nødvendigvis redaktionens og/eller PLCFs
synspunkter.

Medlemskab:

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk
Kontingent: Opkræves én gang årligt i
december.

Overgang til pensionistgruppen:

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

Flytning, navneskift m.v.:

plcfadm@outlook.dk

Forside-illustration af Otto Dickmeiss

Velkommen til den nye formand - og tak til den afgangende!

Årsmødet i PLCF bød – blandt meget andet! – på et formandsskifte. Marlene Møller Drost overtog formandshvervet efter Birgitte Reindel, som takkede af efter 8 år som foreningens formand. Et enigt årsmøde valgte 46-årige Malene Møller Drost som formand under højlydte klapsalver og sendte også den afgangende af sted med både klapsalver, takketaler, blomster og gode ønsker for fremtiden.

Marlene Møller Drost har været ansat på Susåskolen, afdeling Glumsø, Næstved kommune, siden 2001. Hendes primære funktioner her er på PLC, som dansklærer på 9. årgang, inklusions-lærer, Akt-lærer og SSP-lærer. Hun har været på skolens PLC i 18 år og har i alle de år også siddet med i bestyrelsen i lokalforeningen Sjælland og Øer. Desuden har hun siddet i PLCF's Landsledelse/FU siden 2013.

Marlene Møller Drost udtaler til LæringsCentret at hun "ser frem til tiden som formand for PLCF, og glæder mig over, at vi i FU har valgt at fordele opgaverne lidt bredere, så vi får flere medlemmer i spil med det spændende arbejde og de aktiviteter der venter forude."

Og velkommen også om bord i et tema om kreativitet!

For at blive i det maritime, indledes temaet med en markering af BIBIANA Danmarks 10 år som førende inden for formidling af den aller ypperste illustrationskunst for børn. Senest har BIBIANA udviklet Sanseudstillingen Ø, som pt. kan ses både i Esbjerg og Hirtshals og i øvrigt bestilles i let reduceret form til skoler, ligesom der hører særlige skoleforløb til udstillingen, som man kan lægge billet ind på. Vi fortæller også om BIBIANAs byggeskoler, som vil uddanne børnene i demokrati og borgerinddragelse, så de lærer at forholde sig til de byer og huse, de gerne vil leve i.

Kreativiteten får ikke bare havfruehaler, men også vinger, når lærer og underviser i håndværk og design, Annette Bruun Frederiksen, laver væv en bog-projekter, hvor eleverne skaber billeder af deres indtryk fra *Silas og den sorte hoppe*. Annette taler varmt for at PLC kommer mere på banen på det kreative område i stedet for at fokusere på ord – der er mange andre udtryksformer, som samtidig vil inkludere flere elever.

Nogle af disse udtryksformer kan bringes i spil på Billedkunstens dag, hvor man på Hvalsø skole har rigtig gode erfaringer med at lære om, hvordan man lever i Brasiliens slumkvarterer, farvelærerne, for siden at bygge sin egen paphytte i en fælles farvel.

Man kan også kaste sig ud i at arbejde med masker i skolen, som maskemager Susan Dich Malberg Albertsen har gjort i 30 år. Det kan gøres mere eller mindre ambitiøst, fra at lave masker ud fra en skabelon til at lave et helt forløb med klassen med masker og kostumer til en forestilling, eksempelvis op til Halloween. Under alle omstændigheder er det en inspirerende og givende arbejdsform, som eleverne kan få meget ud af. Og igen er der tale om en kreativ form, som inkluderer alle børn – også de der ikke nødvendigvis har det så nemt med det boglige.

Sidst, men ikke mindst, inviterer litterat og dukkemager Trine Juhl indenfor i sit kreative og dybt originale MagiLaboratorium, hvor hun skaber sine personlige - og magiske! - dukker. I MagiLaboratoriet kappes hendes efterhånden 40 syede unika-dukker af blandt andet Ronja Røverdatter og Tom Gates om pladsen med dukker af (især

kvindelige) forfattere som Tove Jansson, J.K. Rowling, Suzanne Brøgger og Olga Ravn. Trine Juhl fortæller om sin baggrund for og inspiration til at gå i gang med denne enestående form for kreativ litteraturformidling, hvor hvert eneste ansigt er håndbroderet med følelse, og hvor dukkemagerens drøm er at nå ud til flere læsere, sådan at de bedste, og ofte oversete, bøger og forfatterskaber får et rigere liv.

Rigtig god fornøjelse!

Eline Mørch Jensen, LæringsCentrets redaktør

Årsmøde i PLCF 2021

Velkommen til Marlene Møller Drost som formand.

Årets plakat af Tea Bendix og prisvinder-portrættet af Marianne Iben Hansen kan bestilles på plcfadm@outlook.dk

Farvel og tak til den afgående formand Birgitte Reindel.

Af Eline Mørch Jensen

Velkommen til ny formand (og tak til den afgående) og udvikling af en portal til hjemmesiden var, sammen med kåringen af modtageren af PLCF-prisen, blandt de vigtigste emner på programmet.

PLCS's årsmøde blev afholdt i weekenden den 30.-31. oktober, igen i år på skønne Haraldskær i efterårsklædte naturomgivelser uden for Vejle. 30 medlemmer mødte op for at deltage. Lørdagens program indeholdt bl.a. et inspirerende oplæg om podcast i skolen af Mikkel Aslak, lærer og pædagogisk konsulent samt forfatter til bogen *Podcast i skolen. Håndbog i elevproduktion* (2021). I oplægget kom han med en række forslag til hvordan man konkret kan arbejde med lyd og mundtlighed uden, hvilket han understregede, nødvendigvis at tænke i færdige podcast, som kan deles med alverden.

Mikkel Aslak mener at arbejdet med lyd kan bidrage positivt til undervisningen, som er kommet til at handle alt for meget om skriftlighed på bekostning af mundtlighed. Samtidig er det blevet

meget nemmere at lave podcast, fordi eleverne med en smartphone nemt kan arbejde med det mundtlige sprog – "og eleverne elsker at høre sig selv i en podcast!", som han udtrykte det.

Derudover mener han det er en fordel at de elever, der har det svært med det skriftlige, kan komme mere på banen. Og han stillede årsmødets deltagere spørgsmålet: "Tænk hvis vi på den måde kan skabe variation i undervisningen og motivation hos eleverne – og få alle fag og årgange med?". Til glæde for dem, der ikke var tilstede, bidrager Mikkel Aslak med en artikel med highlights fra oplæg og bog i LæringsCentret nr. 1 2022.

PLCF-prisen 2021

Efter bobler og lørdagens festmiddag var det tid til at afsløre og fejre modtageren af PLCF-prisen, som i år gik til forfatteren Marianne Iben Hansen for hele hendes rige og sprudlende forfatterskab. Som altid holdt formanden for priskomiteen motiveringstalen, som kan læses i LæringsCentret nr. 7, mens Marianne Iben Hansen selv holdt en begejstret – og naturligvis rimet – tale, som kan læses på side 6 i det blad, du sidder med i hånden.

Søndag aflagde den afgående formand Birgitte Reindel mundtlig beretning (den skriftlige kan læses i LæringsCentret nr.

7, 2021). Formandens beretning blev godkendt, hvorefter regnskabet for 2020 blev fremlagt og godkendt. Referatet fra årsmødet kan findes på plcf.dk.

Her skal blot nævnes at årsmødet enstemmigt valgte Marlene Møller Drost som foreningens ny konstituerede formand. Som nye medlemmer af forretningsudvalget blev Merete Jørgensen og Runa Petersen valgt, hvorfor FU nu (for første gang i flere år) er fuldtalligt. Desuden blev der besat pladser i diverse udvalg, og her var det især glædeligt at se den store interesse for at gå med i både Bladudvalg og Portaludvalg.

Årsmødet venter sig meget af den nye hjemmeside-portal, som forventes at være på skinner i løbet af 2022/23: Portalen skal være med til at sikre en smidig kommunikation og udveksling af nyheder, ideer og erfaringer mellem medlemmerne.

Endelig blev det på grund af foreningens forsat slunkne økonomi besluttet at hæve kontingentet med 50 kr., da det er flere år siden der sidst har været en forhøjelse af kontingentet. Sidst, men ikke mindst, besluttede årsmødet for at spare yderligere på udgifterne, at LæringsCentrets antal af blade går ned fra otte til seks numre årligt fra og med 2022.

Et nyt dansksystem til en ny generation

De to nye skud på stammen, *LæseSkud* og *SkriveSkud*, er udviklet til *DanskSkud*, men kan også bruges uafhængigt af systemet. De understøtter det fokuserede arbejde med skrivning og læsning i 3. klasse. Med *DanskSkud*-systemet lærer eleverne at sætte ord på livet med en tidssvarende og differentieret undervisning til mellemtrinnet. Med rod i litteraturen og et blik på det moderne mediebillede vækker bøgerne elevernes nysgerrighed. De lærer dem at forholde sig kritisk og analyserende i mødet med tekster, film og billeder.

Læs mere om dansksystemet på danskskud.gyldendal.dk

Tale på rim. PLCF-prisfest 2021

Foto: Ditte Bolt

Af Marianne Iben Hansen

Jeg vil gerne sige tak for denne meget fine pris.
Jeg vil gerne sige tak - på rim naturligvis.
Jeg vil gerne sige tak, fordi I synes jeg er go' ...
... nok til prise, det er ikke til at tro.
Jeg vil gerne ta' imod det, sådan rigtig ta' det ind,
men en lille del af mig fatter ikke en pind,
hun er ikke let at se - det er bondedrengens datter,
som wed gud et' tøvs, det' et job at vær forfatter!
Så'n en bette børnebog, ka' det nu vær så vigtig,
men hun si'r det bare for at dække over, hun er rigtig,
rigtig glad for at modta' lige netop denne pris
... uddelt af jer. Der er ik' så meget fis,
den er ikke elitær, den er hjertelitterær
og så tæt på mine læsere, som nogen pris kan vær'.
Det' jo jer der kender børnene, som bøgerne er til,
det er jer, der mer' end nogen, bringer bøgerne i spil,
jeg kan lege med historierne og rimene og sproget,
men det batter først når nogen faktisk bruger det til noget.
Det gør I. Det er jer, der skulle prises, helt ærligt,
Det, I gi'r, er guld, og aldeles uundværligt.

Så tak

Der er flere, der har spurgt mig: Gør en pris dig ikke bare vildt stolt? Og jeg synes det er vanskeligt at svare på, for "stolt" er noget jeg vil bruge om en stor bedrift, og det føles ikke rigtig sådan - det jeg gør på skrift. Jeg kan sagtens blive stolt ... ja, selvom jeg er tres, bli'r jeg stolt, når jeg kan finde vej, selv med GPS! Jeg er stolt når jeg kan finde mine nøgler - absolut! Og hvis jeg kan svare på no'et som helst i trivial pursuit. Men hvis jeg skal finde vaskeægte heltepræstationer, vil jeg hellere skæve hen mod visse andre professioner, for jeg ville være meget stolt, hvis jeg stod tidligt op HVER MORGEN for at møde klokken otte på mit job og ku' rumme femogtyve børn og navigere i deres stemninger, konflikter og behov og vide li'e, hvem der trængte til et knus, hvorfor Bastian var vred, om Malou sku' ha' en hånd i ryggen for at falde ned, hvorfor Emily nu græd, hvor Ali var smuttet hen, ... lave online-undervisning ... og så ik' ... og så igen ... spritte hænder, snøre sko og hjælpe Agnes, der fik næseblod imens det faktisk lykkedes at lære dem at læse. Og når I som absolut er blandt mine største helte gi'r mig denne pris ... så må jeg smelte.

Tak.

Altså, det der med at skrive skal jo ikke tales ned, det' det dejligste, mest givende (og skræmmende) jeg ved, men det gør mig ikke stolt, jeg kan ikke ta' den ære, det er mere sådan: Ej ... hvor heldig kan man være? Det er skønt at ta' på eventyr med sproget som kompas, det vidunderligt at nørde til en sætning er på plads, det er spændende at møde karakteren første gang, det er sanseligt at sidde og fornemme ordenes klang. Og når sproget åbner sluserne og fører mig afsted, er det ikke min bedrift, jeg er heldig, jeg er med! Mit talent består af lige dele kærlighed og flid og så ordbøger, knofedt og virkelig meget tid. Jeg er heldig, jeg kan skrive noget, nogen gider læse, som ... nikkedukke, nokkefår og nakkenullernæse. Og jeg takker for de ord, der flyder gennem mine hænder om introverte mus - og ekstroverte ænder. Og jeg takker jer, som læser dem, og takker ikke mindst dig, Lise Jæger, du' min lotterigevinst. Du fik øje på mig, ja, og især på Palle P, hvis det ikke var for dig, kendte ingen mig måske. Og tak til min redaktør, som ikke kunne komme, og til Søren, som konstant har fyldt fortrøstning i min lomme, jeg er helt fuld af tak, men jeg tror jeg slutter nu. Hyt pyt pingelpot ding dappe duh.

BIBIANA Danmark

– 10 år med formidling af kunst til børn

Af Eline Mørch Jensen

Siden 2011 har BIBIANA udstillet illustrationskunst for børn både til vands på det gode skib M/S BIBIANA og til lands i storcentre, lagerbygninger og i biblioteker og kulturhuse i hele Danmark.

BIBIANA Danmark er en non-profit organisation, der vil inspirere og undervise børn i kunst og kultur gennem formidling af børnebogsillustrationskunst i nytænkende udstillinger, som på tværs af grænser og sprogbarrierer udfordrer vante tankegange og hjælper os til at se verden med nye øjne. BIBIANA samarbejder bl.a. med House of Art for Children i Slovakiet, for altid at være bedst muligt opdateret på ny spændende illustrationskunst fra hele verden og for kunstaktiviteter for børn.

Seneste skud på stammen er åbningen af Sanseudstillingen Ø den 18. oktober i Esbjerg, hvor BIBIANA sammen med Kultur- og medborgerhuset Platformen inviterer børn, unge og voksne ind i Anna Jacobina Jacobsens univers baseret på hendes ordløse børnebog af samme navn, som udkom på forlaget Jensen & Dalgård i 2018 og er blevet tildelt Kulturministeriets illustratørpris.

I en indlevende og varm udstilling foldes Ø's fortælling om venskabet mellem en lille pige og en havfrue ud, så man oplever illustrationskunsten på egen krop. Illustrationerne fra bogen indgår i en verden bestående af bløde og farverige stoftræer og -blomster, en spejlsø og havfruehaler, som man selv kan iføre sig, komplet med en kæmpe sardindåse fuld af sild, man kan krybe ned i og putte sig sammen med.

Med udstillingen vil BIBIANA gerne bidrage til børns positive fællesskaber, sådan at udstillingen kan skabe en ramme for samtaler, der kan være med

Vandkulturhuset som bølger. Foto: Mathias Christensen

til at forebygge ensomhed og mistrivsel blandt børn og unge. Ø-udstillingen findes også som rejseudstilling i let reduceret udgave og kan bestilles af skoler m.v. i 2022 hos BIBIANA.

Børnenes Byggeskole 360°

Et andet af BIBIANAs spændende og efterspurgte projekter er Børnenes Byggeskole 360°, som sidste år modtog Christianshavns Lokaludvalgs Anerkendelsespris 2020 for "at udbrede kendskabet til byggeprocesser og håndværksfag med udgangspunkt i byplanlægningen på Christianshavn."

Børnenes Byggeskole 360° er støttet af både Stark, 3F og konsortiet på Papirøen, som lægger gratis lokaler til. Skolen har til huse under loftet i den gamle kedelsmedje placeret på Papirøen med udsigt over Skuespilhus, Inderhavnsbro og Københavns huse, spir og – ikke mindst – havnen. Kedelsmedjen ligger op til den afspærrede byggeplads, som Papirøen pt. er omdannet til, hvor der både bygges erhverv og boliger i form af lejligheder og rækkehuse samt et nyt stort vandkulturhus.

Ifølge skolens undervisningsansvarlige, ►

Vandkulturhuset er en hval. Foto: Mathias Christensen

Eleverne hygger på Bygeskolen 360°. Foto: Mathias Christensen

Jane Rud, underviser børn på alle klassetrin her i arkitektur, byggeri og byplanlægning, med det formål at få indsigt i udviklingen af Papirøens mange forskellige facetter og faser.

- Med udsigt til den pulserende byggeplads vil vi inspirere eleverne til at tænke aktivt og konkret over hvad det er for en ny bydel, de gerne vil have, og hvilke huse de vil leve i. Derfor introducerer vi dem for alle mulige forskellige måder at bo og indrette sig på, lærer dem om håndværk, teknikker og materialer, og tegner og bygger modeller med dem, både i hånden med alle mulige slags genbrugsmaterialer, vi indsamler, og digitalt i virtual reality, fortæller hun.

Børns stemme skal høres

Jane Rud forklarer at skolen er under konstant udvikling, og at skoleåret 2021/22 især har fokus på implementering af STEM fag (Science, Technology, Engineering og Mathematics). Udover arbejdsbordene, tegnesager og kasser med pap og andre materialer, er der fire VR-stationer, hvor børnene tegner i et 3D tegneprogram (Tiltbrush). Eleverne sidder sammen i grupper, sådan at en elev ad gangen kan tegne modeller iført VR-briller, mens de andre i gruppen giver gode råd, hvorefter de skifter plads.

- Lige nu tegner de VR-modeller af vandkulturhuset, som opføres her på Papirøen, og ellers tegner de elementer til "min drømmeby", som er et voksende

værk, vi klipper sammen og med tiden vil lægge ud på vores hjemmeside, så alle kan se hvad børnene går rundt og drømmer om, siger Jane Rud. Hun tilføjer at alle planer for Papirøen, inklusive vandkulturhuset, for længst er færdiggjort og på vej til at blive ført ud i livet, hvorfor eleverne desværre ikke kan nå at sætte deres aftryk på dem.

- Alligevel er det tanken at klæde eleverne på til at tage stilling til byens rumlige værdier for at styrke deres demokratiske engagement. Vi mener at det er en del af den almene dannelse, at eleverne lærer at forholde sig til den by, de bor i, og at de lærer at give udtryk for deres tanker og holdninger til det byggede miljø omkring dem, siger Jane Rud.

- Vi lægger vægt på at børn har en stemme - også fordi deres behov måske ikke altid er de samme som de voksnes. Af samme grund vil vi invitere bygherrer og repræsentanter fra det byggede miljø, folk fra kommunen, ingeniører og tegnestuer, på besøg og præsentere dem for børnenes ideer, formidlet af børnene selv. Det handler i sidste ende om borgerinddragelse, og om at lytte til børnene som jo er fremtidens voksne, og dem, der måske en dag skal leve i den nye bydel, fastslår Jane Rud. Og hun lægger til:

- Endelig håber vi at børnene får øjnene op for hvor mange uddannelses- og erhvervsmæssige veje, der er at gå i, når de bliver større - ofte viser det sig faktisk også at være en øjenåbner for lærerne. ■

Havf

Af Eline Mørch Jensen

Efter corona-tørken genåbnede BIBIANA Danmarks første Kunsthall for børn i juni måned og slog dørene op i det gamle vodbinderi på havnen i Hirtshals midt mellem himmel og hav.

Kunsthallen er BIBIANAs nye fyrtårn og åbnede faktisk allerede i 2019 i forbindelse med afholdelsen af Naturmødet, hvortil M/S Bibiana kom sejrende og kastede anker i havnen ved Hirtshals. Så kom corona og alt lukkede ned.

Nu holder kunsthallen igen åbent året rundt for skoler, institutioner, børnefamilier og alle andre, som er interesserede i at få indblik i det allerypperste inden for illustrationskunst for børn. Beliggenheden er midt på havnen, to minutters gang fra byens centrum, hvor den arkitekt-tegnede hal fra 1960'erne med et havfrue-gavlmaleri tager i mod de besøgende med sine 600 kvadratmeter fordelt på to etager. Gavlmaleriet er lavet af Sumo Illustration i samarbejde med 3. og 4. klasse fra Højene Skole og Skallerup Friskole.

Henriette Andrea Sættrup er Drifts- og Erhvervsleder i kunsthallen og står for undervisningen på stedet. Hun fortæller her om og viser rundt i og omkring det tidligere vodbinderi. Selvom det foregår over Facetime er der både mågeskrig, vind og bølgesus med på forbindelsen - ja, man fornemmer ligefrem lugten af tjære og skibslak, da hun "lukker os ind ad døren" til kunsthallen.

Kunst på skemaet

- Velkommen til det mest fantastiske sted - når vi selv skal sige det! Udbryder Henriette på en lidt skrattende mobil, da netforbindelsen i hallen ikke er helt stabil. Hun fortsætter: - Bygningen her, som vi lejede os ind i til at begynde med, men nu har købt, er virkelig skøn, og både rå og original.

ruer i Hirtshals

Kunsthallen i det gamle vodbinderi på havnen i Hirtshals. Foto: Mathias Christensen

Henriette fortæller at kunsthallen kører med en fast og to særudstillinger med tilhørende skoleforløb om året, dels Ø-udstillingen, som er skabt ud fra illustrationerne i Anna Jacobina Jacobsens bog af samme navn, dels en udstilling af papirklip af Julie Nørskov Leth og Rannveig Ingvardottir samt seks kæmpestore havfruer af Sumo Illustration, som tidligere har været udstillet på Bogforum.

- Vores skoleforløb er en kæmpe succes. Faktisk har vi haft fuldt besat siden juni og resten af året. Skoleforløbet i Ø går ud på at læse bogen sammen, men da bogen er ordløs, læser vi billederne og forsøger at finde ud af hvad den handler om, hvilke følelser, stemninger og virkemidler der er i den. Og så klæder børnene sig ud som havfruer og udfolder sig kunstnerisk på mange forskellige måder, fortæller Henriette, som selv har en professionsbachelor i industrielt design, og sammen med en praktikant underviser eleverne i kreative workshops.

Ifølge Henriette er det typisk elever på 0. til 4. klassetrin, som sidder bænket ved kunsthallens langbord, oftest med kreativt afsæt i fagene dansk og billedkunst, men hun imødekommer gerne andre former for forslag - og der er vel at mærke stadig ledige pladser tilbage i skoleåret 2021/22.

Kunst på alle gavle

- Vi får utrolig positiv feedback både fra elever og lærere, som synes det er et fedt hus at komme i, hvor man kan leve sig ind i kunsten, fordi man må røre og sanse samtidig med at man lærer. Også folk som kommer ind fra gaden, synes det er en oplevelse at møde sådan et sted i Hirtshals. Og fordi Ø er ordløs, er der mange, bl.a. tyske turister, som vi har rigtig mange af heroppe, der har glæde af den. Vi ser fx også at mange tyske lærere køber bogen med hjem,

fordi deres elever kan få en masse ud af at opleve den og selv sætte fantasien i gang, siger Henriette.

Efter nytår åbner en byggeskole for børn på kunsthallens 1. sal med Børnenes Byggeskole 360° på Papirøen i København som forbillede.

- Vi går i gang med at køre ugeforløb for udskoling efter nytår i 2022, hvor eleverne skal arbejde med lokalt forankrede cases, fx det bassin vi ligger i, som er en forsvindende lille del af havnen, og som fra at være industrihavn skal gå over til at blive et mere rekreativt område. Det bliver spændende at se børnene fabulere over hvad havnen skal bruges til fremover, mener Henriette. Og hun understreger at netop børneinddragelse er en af grundtankerne bag BIBIANA.

Endelig arbejder BIBIANA i Hirtshals på at få endnu mere lokalt samarbejde op at stå, så man bl.a. kan kombinere kunsten med det naturfaglige, fx sammen med Nordsøen Oceanarium, lige som man gerne vil have flere Pop up-arrangementer som kan spille ind i forbindelse med fx Naturmødet og Hirtshals fiskefestival. I det hele taget håber man på at Hirtshals vil blive en ny illustrations-kunstby, hvor lokale skoleklasser sammen med kunstnere fylder byen med kunst på byens gavle.

Anna Jacobina Jacobsen lægger sidste hånd på badekarret på Ø-udstillingen i Hirtshals. Foto: Mathias Christensen

Glæden ved at br

Af Eline Mørch Jensen

Vil det puste liv i kreativitten at håndværk og design fra skoleåret 2020/21 er blevet et af de praktisk/musiske valgfag, som skal afsluttes med en obligatorisk prøve?

Det håber Annette Bruun Frederiksen, som underviser i håndværk og design på Ellebækskolen i Næstved, der som en af 11 skoler deltog i forsøget med udviklingen af faget. Med støtte fra skoleledelsen har Annette sammen med kollegerne eksperimenteret og tidligt høstet nyttige erfaringer med tilrettelægning af og undervisning i faget (og endda også med afholdelse af eksamen) og dermed været med til at præge den endelige version af faget håndværk og design.

- Tanken bag at gøre håndværk og design til eksamensfag fra og med i år er jo at styrke faget. Det er endnu svært at sige hvordan det vil gå, bl.a. fordi den første eksamen blev aflyst på grund af corona. Men hvis vi sammenligner med idræt, har det helt sikkert højet tanken om faget,

at det er blevet et eksamensfag og at der er kommet flere krav til det end bare at rende rundt og spille fodbold, mener Annette.

Hun tilføjer at Ellebækskolen har opnået positive erfaringer med at gennemføre prøver i håndværk og design helt siden 2012/13, hvor de gik med i forsøget, og frem til faget er blevet et eksamensfag. Til gengæld er hun "ked af" at der overhovedet findes sådan noget som "obligatoriske valgfag."

- Det giver jo ingen mening! Når et valgfag bliver obligatorisk, sidder der altid nogle elever tilbage, som hellere ville være fri. Sidste år havde vi 24 elever på et H/D-valghold, hvor der kun var en eller to, som havde valgt det som 1. prioritet. Jeg ved ikke hvordan det er andre steder, men på vores skole er der rigtig mange, der helst vil have madkundskab. Derfor bliver det let til et spørgsmål om logistik, når man skal have oprettet fire hold, så mange må nøjes med at få opfyldt deres 2. eller 3. prioritet. Det er rigtig synd, mener Annette. Hun tænker sig lidt om et øjeblik, før hun lægger til:

- Men når det nu skal være obligatorisk, er det nok trods alt bedre, at det er blevet et eksamensfag.

Det bløde og det hårde

Annette er uddannet lærer fra Vordingborg statsseminarium i idræt og engelsk. Udover at undervise i idræt og engelsk har hun også undervist i håndarbejde, og fra 1999 til 2001 tog hun to nye linjefag, billedkunst og dansk. Fra 2018-20 holdt hun orlov fra skolen og tog en kandidatuddannelse i Materiel kultur, hvor hun bl.a. har beskæftiget sig med æstetiske læreprocesser. Derudover har hun altid selv arbejdet kreativt med hænderne.

- Jeg kommer fra en familie hvor mændene laver håndværk, men selvom jeg var pige er jeg også opdraget til at kunne håndtere et stykke værktøj. Min far gav mig bare en hammer i hånden. Kvinderne i familien står for den bløde del, så det har også altid været naturligt at strikke, sy og hækle. Da jeg gik på ungdomsskole, syede jeg mit eget tøj efter mønster. Jeg har aldrig tænkt at jeg skulle undervise i det, det var bare en del af min hverdag, men sådan blev det altså, fortæller hun.

Annette tilføjer at hun som nyuddannet lærer også lige nåede at slå sig ned i fem år på den anden side af jordkloden, så langt væk som på Samoa, hvor hun giftede sig og fik to børn, inden hun vendte hjem igen til Næstved. Under

Brug sine hænder

opholdet på Samoa studerede hun lokale materialer og teknikker, bl.a. udformning af skåle i træ og vævning af sovemåtter, vifter og ruminddelere af blade fra yuccapalmer.

- Materialer og teknikker har altid interesseret mig meget! Jeg tror slet ikke at man kan undervise i kreative fag uden selv at have det i hænderne. Du kan ikke lære børn at brodere, hvis ikke du selv kan brodere, hvor du som eksempelvis geografilærer – og nu får jeg sikkert en masse på nakken! – bedre kan læse dig til det ... Dem der underviser i de kreative fag, gør det fordi de brænder for det.

Man skal have det i hænderne

Ellebækskolen gik med i forsøget med udvikling af faget, for, som Annette udtrykker det "ville det jo komme lige gyldig hvad, så vi kunne lige så godt prøve at få lidt indflydelse."

- Det var skolens sløjdlærer der tog initiativet, en ung mand, som desværre er død i dag. Når der er en ildsjæl, sker der altid noget særligt. Sådant var det også her. Vi fik prøvet en hel masse af, eksperimenterede og så hvad der lavede og hvad der ikke gjorde. Det var forskelligt hvad skolerne fik ud af at være med i forsøget, nogle havde problemer med skolens gamle faglokale-opdeling, sådan én havde vi selvfølgelig også, men det fungerer faktisk meget fint hos os, fortæller hun.

- Vi kaldte faget håndværk og design fra starten af, efter aftale med skoleledelsen, og gik så ellers i gang med at køre fælles forløb mellem sløjd og håndarbejde. Lidt firkantet kan man sige at vi bevægede os fra produkt til proces ved at gå væk fra modeller og lægge mere vægt på designdelen, forklarer Annette.

Hun nævner som eksempel at hun før, når eleverne skulle sy æggevarmere i håndarbejde, ville have udleveret et mønster og noget filt til holdet, så de alle sammen kunne sy julegaver til familien. - Men nu skulle eleverne selv i gang med

at designe deres æggevarmere. Undervisningen kom mere til at bestå af øvelser i bestemte teknikker, brug af materialer og oplæring i designprocessen. I fælles mål lægges der jo vægt på entreprenørskab og innovation som en stor del af faget, så nogen skal kunne bruge det der bliver lavet til noget. Altså, det skal jo ikke bare være børnenes forældre, der synes deres børn har lavet noget flot henne i skolen, vel?

Fra produkt til proces

- Det nye var at to fag blev til ét og at to lærere med to lokaler skulle arbejde sammen på nye måder. Det var en

udfordring, og der var da også en lærer der meldte helt fra, men det var også sjovt, for det krævede at man var meget bevidst om sit fag. Vi lagde så en fælles plan for det kommende år, hvor vi kom fra hver sin side, kan man sige, og mødtes på midten, fortæller Annette.

- Som jeg husker det, kørte vi med 4-6 gange med én overskrift, bl.a. et forløb med legetøj i luften, hvor eleverne i den hårde del af faget skulle lave en boomerang af træ, mens de i den bløde del lavede en frisbee med en tøjsnor bundet rundt om et kraftigt stykke tøj. Der blev også drejet kegler i træ og syet risposer ►

Matilda koncentrerer sig om at væve.

Lucas fra 6. C tråder symaskinen.

til et ringspil, som eleverne til sidst prøvede af på skolens sportsplads.

- Undervejs har vi flere gange haft elever op til eksamen. Eksamensformen mindede meget om den vi ser i dag, hvor to lærere sammen stiller og bedømmer en opgave. Opgaverne, der skulle løses, har været at lave et produkt over tre dage. Et af produkterne skulle kunne bruges ved spisebordet, jeg husker bl.a. en elev, der lavede et knivbræt med læderstropper, siger Annette og lægger til:

- En anden elev, som faktisk er tømrer-elev i dag, byggede en havebænk med plads til planter og redskaber med låger med hængsler på og et drejet håndtag, det var virkelig originalt! Så det med eksamen – det er jo den første prøve de skal til i 8. klasse – er der ingen grund til at gå i panik over. Jo ældre eleverne er, desto højere skal niveauet selvfølgelig være, men som i alle andre fag er det vigtigste at eleverne brænder for det.

PLC som moderator

Annette mener at PLC har en vigtig rolle at spille når det kommer til at få mest muligt ud af håndværk og design, bl.a. ved at føre an og bidrage konkret med ideer og forslag til opgaver:

- PLC har jo undergået mange forandringer i de senere år og mangler måske lidt at finde sine ben. Jeg tror PLC har brug for en ny identitet, en identitet som ikke kun går ud på at man kan låne bøger. Jeg arbejder med krop og hænder og med æstetiske læreprocesser, hvor PLC især arbejder med ord. Men tænk nu hvis vi kunne få ordene omsat til kunstneriske udtryk - i stedet for altid bare at lave bevidstløse konkurrencer om hvem der kan flette det flotteste julehjerter eller male de fineste påskeæg, siger Annette og uddyber:

- Når vi får nogle indtryk og omsætter dem til kunstneriske udtryk, sker der en bevidstgørelse via den proces man

går igennem. Man udvider sin verden! Og det gælder jo både for børn og voksne. Det kan være at man arbejder med bogbentoer eller det kan være alle mulige andre udtryksformer. Selv har jeg lavet væv en bog-projekter i håndværk og design, hvor eleverne skulle væve et billede af deres indtryk fra en bog, eksempelvis et farve- eller emnemæssigt indtryk. Vi gik ud fra åbningsscenen i *Silas og den sorte hoppe*, hvor Silas kommer sejlene i en båd, som er mit eget sanselige yndlingseksempel. Hvis eleverne ikke havde læst den, måtte de bare skynde sig at få det gjort!

Hvis hun nu havde samarbejdet med klassens dansklærer eller PLC, kunne holdet i stedet have taget udgangspunkt i en anden bog, fx én de havde arbejdet med i klassen, eller en bog, eleverne valgte selv. Måske kunne man kombinere det kreative med højtlesning. Mulighederne er ifølge Annette mange!

PLC kunne også dyrke fagets entreprenør-del, mener hun, og fx bestille 25 rammer hos skolens håndværk og design-hold, som kunne bruges til at indramme elevernes boganmeldelser – vævede, broderede eller, i samarbejde med billedkunst, anmeldelser i form af linoliums-tryk og tegninger ...

- PLC kunne tage det på sig at melde ønsker ud hvert år: Næste år vil vi gerne bestille puder, skamler, muleposer til bøger etc. Det kan være der smutter nogle stykker, men så må man lave aftaler om løbende leveringer. PLC kunne stille mange opgaver, som involverede både dansklærere, håndværk og design- og billedkunstlærere. Opgaver, som tog afsæt i både hoved, krop og hænder, og i noget på én gang kreativt, taktilt og sanseligt, og dermed i den æstetiske læreproces. Det vil give større chance for at flere elever, fx ordblinde, kommer på banen, fastslår Annette, inden hun runder af med ordene:

- I skolen har vi det med at stille nogle meget smalle opgaver, der tilgodeser de boglige elever. En boganmeldelse skal helst bestå af ord, men der er jo også andre måder at udtrykke sig på! Når det kun handler om ord, bliver det nemt til et spørgsmål om hvornår noget er korrekt stavet eller hvem der er bedst, ikke om hvad vi har til fælles eller om at der er nogen der har det lige som mig. ■

Makey makey – så er der kontakt!

Af Peter Leth, med www.pluk.dk

Hvornår har du sidst kodet jeres skolegård om til en interaktiv legeplads? Lavet et nedløbsrør om til et stopur eller kodet skraldespande om til pointtællere til to hold?

Med en makey makey kan du gøre alt til en controller. Så hvis du kan lave en forbindelse i virkeligheden kan du skabe en kommunikation til din computer. Det er lige så enkelt som at klappe i hænderne. Og dermed er teknologiforståelse til at forstå og gribe an.

Controllere kan have én knap eller flere. De kan have alle mulige former, farver, størrelser og udtryk. Og allervigtigst; du kan selv bygge dem med materialer, du finder eller har til rådighed. Samtidig så er der ingen grænser for hvad du kan bygge dine forbindelser af, du kan nemlig bruge alt hvad der kan lede strøm; mennesker, vand, metaller, gamle ledninger etc. Der er noget særligt ved at opleve, at man kan lave sin egen styrings-, formidlings- eller fortælleenhed til at binde den fysiske og den digitale verden sammen.

Makey makey kom frem for snart 10 år siden. I begyndelsen syntes jeg at

det var helt vidunderligt at man kunne spille klaver på bananer, spille trommer i vandpytter og meget andet. Lidt sjovt og lidt noget pjat. Men man kan virkelig bruge en makey makey til mange gode forløb og ikke mindst fascinerende produktioner, der på fineste vis binder kodning og formidling sammen i et mix mellem noget digitalt og de fysiske rum. Fx ved at kombinere din controller med én af de mange færdige apps, som makey makey har udviklet (stopur, timer, klaver, lydsampler m.fl.) eller med dine egne koder i fx CodingLab på Skoletube (som er Scratch, men bare mere smart, når det kommer til at gemme, vise, dele og kopiere, og så foregår kodningen bag elevens uni-login).

Lad os kigge på nogle eksempler:

MakeyBento

Skab en makeybento inspireret af en bookbento, hvor hver genstand er forbundet til makeyen. Med nogle enkle koder styres afspilningen af et lydclip til hver genstand og på den måde får man en fortælling efterhånden som man griber om de enkelte dele på modellen.

Skolegården

Med en forlængerledning kan du lave kontakter, der ligger langt væk. På den måde kan du lave lege, hvor man skal samle point på nogle punkter og beskytte andre mod at tage point i vores område. Sæt et par gode højtalere til

computeren og så kan legen begynde. Se hvordan du laver en 30 meter lang kontakt på pluk.dk/makey.

Danmarkskort

Med et Danmarkskort og nogle små kontakter kan man binde en konkret genstand sammen med en viden om fx geografi eller historie.

Linealen

Med en lineal og nogle små kontakter, kan du nemt lave matematikopgaver for de mindste elever. Her bliver linealen interaktiv og eleverne kan på denne måde fx udfordre hinanden eller lave opgaver til deres yngre venskabsklasse.

Fortæl med Lego

Det er sjovt at bygge med Lego, og hvis man så laver nogle klodser med kontakter i, og sætter stanniol mellem benene på en minifigur, er der pludselig lavet en mulighed for at en person i modellen kan gå på eventyr. Det kan være med til at udvikle forklaringer og beskrivelser for eleverne, at de bygger det de tænker, og derefter fortæller det de har bygget - og at vi andre så må gå på opdagelse i deres byggeri og ideer er bare fantastisk.

Dette er nogle få eksempler på hvordan man kan arbejde med teknologi i en konkret ramme: En makey makey, nogle koder, en kasse med byggematerialer og noget på hjertet, så kan alle være med.

Husk at du på pluk.dk/makey kan finde flere ideer, se videovejledninger, læse artikler og ikke mindst hente det populære "Huskeark". Du er velkommen til at kontakte mig på peter@pluk.dk, hvis du vil vide mere eller vi skal lave en workshop sammen. *Rigtig god fornøjelse!*

En makey makey tilsluttes computerens usb-port. På den ene side kan du bygge forbindelser med krokodillenæb eller bruge små ledninger på den anden. Når der er forbindelse mellem en udgang og jord, sender makey makey et input til computeren, fx Mellemrum eller Pil Op. Herefter er det bare at lave et lille program som fx afspiller en lyd, når computeren modtager Mellemrum eller Pil Op.

Magiske masker

Af Anna Johansen, PLC-medarbejder på Ellebækskolen i Næstved
Fotos: Susan Dich Malberg Albertsen

Flere og flere er begyndt at interessere sig for maskearbejde. Én af pionererne på området er Susan Dich Malberg Albertsen, som gennem 30 år har levet af og undervist i at lave masker.

I sine unge år søgte hun efter en kunstnerisk uddannelse, men da hun fødte en datter med cerebral parese, måtte hun opgive den tanke og begyndte i stedet søge efter nye måder at udfolde sig på.

Om sit første møde med maskemageri fortæller Susan: "I 1980'erne da min

datter var en lille pige læste jeg i lokalavisen om et værksted, som var i gang med et spændende projekt med at lave masker. Det havde jeg aldrig set før, så jeg var solgt til stanglakrids med det samme. I løbet af tre måneder kom jeg selv i gang med at lave fem masker og kostumer. Det blev til en fortælling om mig som kvinde på det tidspunkt i Danmark, om hvordan det var at være mig, mor til et barn med et handicap. Al den modstand og de besværligheder, jeg mødte, blev indlagt i mine maskefigurer. De brugte ikke ord, mine masker, de skulle gøre alt med kroppen, og der blev optaget en film. Via den film og arbejdet med maskerne fik jeg en stor indsigt i mig selv og min omverden. Det gjorde at jeg opdagede, at masken kunne noget, som jeg aldrig havde mødt før."

Oplevelsen på værkstedet betød at Susan fik lyst til at studere maskearbejdet

nærmere. Hun kom ind på en alternativ teaterskole og tog en beslutning om at hun ville leve af det. "Jeg syntes at der var sådan et enormt potentiale i maskearbejde, så det måtte kunne lade sig gøre. Fuldstændig naivt og vanvittigt. Siden da har jeg arbejdet med masker på alle mulige tænkelige måder - og i lange perioder også med børn.", fortæller Susan.

Personlige masker

Lige nu arbejder hun i Skælskør som en del af foreningen Magila (Masker, Giganter, Lanterner), som har eksisteret siden Den Internationale Maskefestival i Næstved 2017. Selv var jeg (Anna) med som deltager i maskefestivalen, hvor vi var seks kvinder, der skabte og dramatiserede med Cobra-inspirerede masker og kostymer, og som medhjælper i et børneværksted, hvor børn kreerede papmasker og kostumer. Bagefter gik de med i maskeparaden. Det var et helt fantastisk ►

Forestilling med masker på Holmeagerskolen.

Allehelgens dag Hundige Skole.

Så er masken klar til avispapiret.

syn - individualitet og fællesskab på samme tid.

"Der sker noget fortryllende fantastisk. Jeg har altid mine egne masker med, og når børnene ser dem, siger de "Aj, sådan en vil jeg også lave." Så får de noget ler

MASKEREGLERNE:

- Tag din maske alvorligt. Kun derved opstår magien.
- Le aldrig ad din eller andres masker, medmindre det er maskens hensigt.
- Tag din maske af og på i skjul. Er det ikke muligt, så vend ryggen til. Vent et øjeblik, træk vejret dybt, "ryst figuren på plads" og gå så i spil.
- Rør ikke din maske, når du er i spil. Rør heller ikke andres masker.
- Tal ikke med helmaske på. Brug kroppen til at tale med. Eller rytmeinstrumenter. Tal ikke med din egen stemme, når du bærer halvmaske.
- Husk masker er enkle væsner. De bryder sig ikke om komplicerede dramaer eller bevægelser.
- Når du lægger din maske fra dig, så læg den forsigtigt med åbningen nedad – så maskens ånd ikke flyver bort. På den måde viser du også dit eget arbejde respekt.

og efter 3-4 minutter har de glemt alt om min maske, men er begyndt på deres egen. Jeg viser dem kun nogle enkelte formting. Jeg kan ikke komme i tanke om en eneste gang, hvor det ikke er gået godt, heller ikke med små børn."

Hvis man vil arbejde med masker i skolen, kan man både gøre det stort og småt. Fra at lave en maske ud fra en skabelon til at lave et helt forløb med masker og kostymer til en forestilling. Man kan have et fælles tema, fx "Et eventyr", "Halloween" eller "Skovens væsener", som eleverne skaber deres egne masker ud fra, som så danner udgangspunkt for dramaet. Måske bliver det til én trold og syv prinsesser, men så må dramaet tilpasses i en fælles proces. Fordi maskerne

er meget personlige - men med et fælles udgangspunkt - er det lidt omvendt af hvordan man normalt laver teater. Her er det nemlig deltagerne, der skaber stykket, ikke stykket der skaber deltagerne.

Men ifølge Susan behøver det slet ikke at være så kompliceret for at børnene får noget ud af det. Bare det at arbejde med pap, ler, papmache, stof og alle mulige materialer giver børnene en sanselig oplevelse, hvor de bedre kan fordybe sig.

Til hjælp for opbygning af maskefiguren har Susan lavet en række spørgsmål, som hun plejer at sætte ind i et skema. Det kan udfyldes hen ad vejen, fx når et barn småsnakker med sig selv, eller når man selv oplever de små glimt af ukendte universer under maske- eller kostumefremstillingen. Diskuter og beslut sammen med barnet maskens egenskaber og følelser: Er den ond eller nysgerrig? Er det en glad lille filur? Er den naiv og måbende? Osv. Hvordan gør den, når den bliver sur? Hvordan ser den ud når den lige er vågnet? Find dens bevægelser: Er den hurtig eller langsom? Tripper den eller slæber den benene afsted? Halter den? Er den let eller tung? Hvordan er dens mission på jorden? Jager den dyr for at spise dem, spejder den efter en mulig fare, fordi den vil værne om gruppen? Fortsæt selv listen.

Hvis I er blevet nysgerrige på hvordan man kan arbejde med masker, er I velkommen til at besøge Susans hjemmeside: maskelandet.dk eller læse mere om foreningen Magila på magila.art.

HVORFOR BRUGE MASKER I DAG?

Susan synes bedst spørgsmålet kan besvares med et citat fra en af hendes tidligere lærere og samarbejdspartnere fra Peru, Jose Yabar Masias:

- Masken er vigtig fordi den er legal i ceremonier, ritualer og danse.
- Den er et provokerende element.
- Den hjælper med at finde forbindelsen mellem det indre og det ydre. Der opnås samtidig en nødvendig distance.
- Den har en etnografisk værdi, fordi den er et universelt kulturelt element, og idet den præsenterer sig på symbolsk vis, personaliserer masken selve det at være. Den eksponerer således frit sine følelser som værende fælles for alle. Den letter overgangen fra en identitet til en anden.
- Den tjener til at skjule og afsløre. Skjule det indlysende, det hverdagsagtige, falskheden i vores daglige liv. Masken afslører det usynlige, og derved opdager vi nye facetter i vores virkelighed. Når det naturlige og oprindelige i os træder frem, tillader vi os at opleve den *kollektivt, universelle bevidsthed*."

En by med vokseværk

– på Billedkunstens dag

Af Janne Bjerring Larsen, PLC-vejleder og lærer på Hvalsø skole

Billedkunstens dag er en landsdækkende begivenhed, som hvert år falder på en onsdag i uge 11. Dagen sætter fokus på børn, unge og billedkunst og er med til at understrege mangfoldigheden i billedkunstundervisningen og børnenes udtryk og kompetencer.

På Hvalsø skole er Billedkunstens dag en fast årlig tradition hvor der arbejdes på tværs af årgange på mellemtrinnet. Temaet, der vælges på skolen, er ofte fra inspirationskataloget, dog ikke altid emner fra samme år, men kan godt være fra et tidligere år. Et tema der har der har været brugt flere gange er "En by med vokseværk" fra Inspirationskataloget til Billedkunstens dag i 2016, som jeg her vil tage udgangspunkt i, da det er et meget oplagt tema, hvor materialerne er nemme og billige at få fat på - det er nemlig genbrugspap, karton, køkken- og toiletruller, bølgepap, lim etc.

Som optakt til dagen bliver der vist en masse billeder af forskellige typer af huse og bygninger. Hvad består et hus af? Tag, skorsten, mure, gulve, vinduer, trapper, døre etc. Hvad er en by og hvad er der i en by? Hvorfor ligger byerne der, der hvor de ligger? Hvorfor breder byer fx sig op af bjergskråninger? På Hvalsø skole har vi eksempelvis taget udgangspunkt i de Brasilianske favelaer.

Favelaerne ligger i udkanten af storbyerne. I den største i Rio de Janeiro bor der ca. 150.000 mennesker. Favelaer består af ulovligt opførte huse, bygget af alle slags materialer. Favelaer er slumkvarterer, hvor vand og toiletforholdene er dårlige, og hvor kriminaliteten er høj. Favelaerne er opstået fordi mange folk ikke har råd til at bo inde i selve byen. Det

er svært at komme rundt i favelaerne og i den største er der bygget en svævebane, så folk nemmere kan transportere sig rundt. Med dette eksempel får eleverne indsigt i hvor og hvordan mennesker lever andre steder i verden.

Med en masse billeder og en introduktion til emnet blev eleverne klædt på

Elevernes egen farvela-model.

til opgaven selv at lave en favela op ad en hjørnevæg på skolen. Hver elev laver sin egen bygning. Husene har forskellig udseende og størrelse og sættes op efterhånden, som de bliver bygget færdige, ovenpå hinanden, så husene så at sige "formerer sig" opefter.

Huse fulde af detaljer

Efterhånden som husene bliver sat op, bliver der kædet med detaljerne, der arbejdes med forskellige variationer af vinduer, altaner, skorstenene, tørresnore, blomsterkummer, sportspladser, gardiner, trapper og meget mere. Eleverne elsker når vi når dertil og det hele begynder at tage form. Der opstår hele tiden nye

ideer, bl.a. inspireret af nettet, bøger om arkitektur og materialer m.v.

Når dagen er gået og alle huse er kommet på plads skal værket beskues. Eleverne er meget stolte af det færdige værk, hvor alle detaljer bliver udpeget og italesat. Forældre og andre bliver ofte inviteret på besøg, hvor eleverne fortæller om favelaer og arbejdsprocessen. Dagen er en oplagt mulighed for at indgå i nye samarbejder på tværs af årgange og aldersgrupper i et fælles projekt.

På Hvalsø skole har der været arbejdet med flere temaer, både på Billedkunstens dag og andre dage. Der er ofte udstillinger på PLC til stor glæde for alle. Inspirationskataloget fra 2016-21 ligger samlet i en mappe på PLC og i billedkunstlokalet til inspiration for andre faggrupper, fx håndværk og design plus valghold.

Danmarks Billedkunstlærere har sammen med Kompetencecenter for Børn, Unge og

Billedkunst bundet Billedkunstens dag sammen på tværs af landet. Pt. arbejder man på at udbrede konceptet til de øvrige nordiske lande, fortæller foreningens landsformand for Danmarks Billedkunstlærere Lykke Andersen til folkeskolen.dk/billedkunst. Læs også artiklen "Billedkunstens dag breder sig til nabolande" fra 7 sept. 2021 af Stine Grynberg på folkeskolen.dk/billedkunst. Det er muligt at dele oplevelser fra Billedkunstens dag m.v. på Instagram #billedkunstensdag og facebookgruppen Billedkunstens dag

www.danmarksbilledkunstlaerere.dk
www.kbub.dk

Dukkernes liv

Af Eline Mørch Jensen

Trine Juhl er dukkemager, litterat, feminist og – har jeg lyst til at tilføje – mystiker og magiker. Og så står hun bag MagiLaboratoriet, stedet hvorfra hendes helt særlige univers af litterære dukker og fortællinger vokser frem. Betagende, originalt og ja, netop magisk.

Dukkerne der bliver til i MagiLaboratoriet er alt fra børnelitterære helte, kvindelige forfattere, hekse, alfer, påskeharer og privatpersoner, som forestiller mennesker der henvender sig for at få syet en dukke af sig selv eller måske af et elsket eller savnet familiemedlem. Siden 2017, hvor Trine Juhl begyndte at sy sine dukker, og til nu er det blevet til 40 unika-dukker. De udstilles altid samlet, mest på biblioteker og ofte i forbindelse med forfatteroplæsninger. Desuden holder Trine Juhl også workshops for børn og voksne i dukkemageri, hvor man selv kan skabe sine egne dukker.

En af de børnelitterære helte som Trine Juhl har syet er Astrid Lindgrens Ronja

Ronja Røverdatter med pil og bue.

Røverdatter, inklusive kofte, lædertaske, bue og pil. Cirka 40 centimeter høj og med et fint, håndbroderet ansigt. Mere overraskende er det måske at hun har syet en dukke af Tom Gates, børnebogs-serien kreeret af grafikerne Lis Pichon på efterhånden 19 bind (hvoraf 9 er oversat til dansk). Hvorfor lige ham?

Tom Gates fra den populære serie af Lis Pichon.

- Min datter Sol elsker Tom Gates, det har hun gjort i mange, mange år. Hun er 11 år og synes det er et hylemorsomt univers. Nu læser hun bøgerne selv på engelsk. Vi læser vildt meget herhjemme!

For mig handler det om hvem der stikker ud for børnene, som nu for eksempel Ronja Røverdatter. Jeg har også syet Gry fra *Snagebogen* af Lisa Aisato, fortæller Trine Juhl.

Hvad er det dukkerne kan tilføre fortællingerne?

- Ja, det er virkelig et godt spørgsmål! Måske en ny dimension i litteraturformidlingen? Det er i hvert fald den respons jeg ofte får fra forfatterne, fx Lisa Aisato, som var rigtig glad for dukken af Gry, siger Trine Juhl og tilføjer:

- Dukkerne kan gøre en forfatter og et forfatterskab meget håndgribeligt, tror jeg. Da jeg udstillede på biblioteket i

Åbyhøj, sagde bibliotekaren til mig, at hun altid havde undgået en bestemt forfatter, fordi det "vist ikke var noget for hende." Men nu, efter min udstilling af kvindelige forfattere, var hun begyndt at læse hendes bøger. Dukken havde gjort hende til menneske, ikke bare forfatter ... Måske er det dét, dukkerne kan? Jeg ved det faktisk ikke helt ...

Trine Juhl tænker sig lidt om, før hun lægger til: - Men det er nok dét, jeg dybest set håber på, sker: at nogen ser mine dukker og derefter rækker ud efter en bog, de måske ikke ellers ville have valgt.

Mørket og lyset

Trine Juhl modtager også bestillinger på dukker, hvor hun får en børnetegning eller et fotografi at gå ud fra. Det er med til at gøre processen meget intuitiv og fri – ofte med et lille strejf af mystik, som dengang en mor bestilte en dukke af sin datter til sin datter med en hemmelig broderet besked - "du er magisk, hilsen mor" – gemt under dukkens hår.

- En meget fin ide! Og familiedukker er altid sjove at lave, men også lidt nervepirrende. Alle mine dukker er meget personlige for mig – de er jo min fortolkning af personen eller af en bestemt figur.

Gry fra Snagebogen af Lisa Aisato.

i litteraturen

Endnu er der ingen, der har bestilt en Pippi eller Emil og der er heller ingen mumitrolde i samlingen ...

- Nej, måske fordi lige netop *de* figurer i forvejen står så stærkt... Jeg ville nok også være lidt bange for følge i illustratorenes fodspor – og bange for at der var nogen, der kom efter mig på grund af ophavsret eller beskyldninger om plagiat og den slags, griner Trine Juhl. Hun lægger til:

- Som barn var jeg faktisk bange for mumitroldene – altså hvis bare bøgerne var på mit værelse! Den farlige rejse, som vi havde i mit barndomshjem, var jeg virkelig bange for. I dag elsker jeg Tove Jansson og synes det er så fint, at der findes både mørke og melankoli i bøgerne om mumitroldene. Det findes jo og er en del af livet.

Fortællingens kraft

Mørket er også en uomgængelig del af MagiLaboratoriets univers. Helt på linje med lyset og håbet. På hjemmesiden fortæller Trine Juhl hudløst ærligt om selv at være overgrebsbarn og om hvordan hun siden mistede sin spæde søn. Hun beskriver hvordan hun, siden hun var lille, har fundet på universer, tidsrejser og himmelfærd ... "Først og fremmest for at overleve. Jeg er vokset op i det min psykolog med alvorlige øjne og et stramt drag om munden, kalder for: incest af særlig grov karakter. Jeg ved noget om mørke. Jeg ved noget om at dø og dø og dø. Og jeg ved noget om at overleve. Da vores søn blev født før tid - og døde - i januar 2015, viste den viden sig afgørende."

Og hun fortæller om deres *stillefødte*, som de kalder sønnen Ulv, som har lært deres lille familie, der foruden Trine Juhl selv, består af hendes mand og døtrene Sol og Eng, *ikke* at være stille. I stedet giver de "hinanden fortællinger om den lille dreng, der ikke længere er fysisk hos os," og det at dele fortællingerne er, som hun skriver, "blevet den måde vi lever på. Ikke bare overlever."

- Litteraturen har altid betydet utrolig

meget for mig. Det er den der har gjort at jeg kunne overleve. Mit barnejeg brugte fortællinger til *alt*, det var også derfor jeg var så god til at være overgrebsbarn, for her kunne jeg finde et åndehul og forsvinde. Jeg var på biblioteket hver dag og vidste præcis hvor alt stod. Mine lærere havde ingen fornemmelse af hvordan jeg havde det derhjemme, men bøgerne reddede mit liv! Og sådan er det stadigvæk, understreger Trine Juhl.

At skabe sit eget

Også i MagiLaboratoriet er de folkløriske og litterære fortællinger nemlig omdrejningspunktet. Foruden at være

dukkemager, er Trine Juhl uddannet i Litteraturvidenskab og Historie fra SDU. Med en særlig forkærlighed for eventyr og alt hvad der har med alfer, nisser, påskeharer og hekse at gøre. Men hvordan gik det til at dukkerne fik sneget sig med ind i historien?

- Jeg tror det kom sig af at jeg var syg og måtte opgive studierne i en periode. Derfor var jeg nødt til at finde på noget, jeg kunne tage med mig på hospitalet ... Jeg troede dengang at jeg var så syg, at jeg ikke ville kunne have et almindeligt arbejdsliv. Derfor tænkte jeg, at jeg selv måtte skabe noget, for ►

Trine Juhl håber på at dukkerne kan give litteraturformidlingen en ny dimension.

jeg ville ikke være afhængig af andre
- og jeg skulle i hvert fald ikke ud i en arbejdsprøvning!

- Konkret skete der også det, at min mor, som jeg stadig så på det tidspunkt, gav mig en symaskine. Det grinede min mand og jeg meget af, for hun gav mig nemlig altid noget, der var helt ved siden af. Jeg har altid synes det var kedeligt at sy tøj og holde mig til en opskrift, så min håndarbejds lærer var vist ret frustreret over mig, fortæller Trine Juhl.

Men med dukkerne var det anderledes:

- Først var jeg nødt til at være helt fokuseret på det, jeg syede, men lidt efter lidt blev det et frirum. Nu hører jeg tit podcasts eller syr sammen med andre, min datter og hendes veninder for eksempel - selvom hun er lidt for stor til det, men det kommer nok igen! - eller i workshopsene, jeg holder. Som sagt læser vi meget herhjemme, og som jeg ser det ligger fortællingerne i os som *rigtige minder*, som steder vi har været sammen og kan genbesøge - eksempelvis i selskab med Tom Gates-dukken. Jeg startede med at sy en dukke af Virginia Wolf ... Og ja, så voksede det derfra.

Oversete kvindelige kunstnere

Kvindelige forfattere fylder meget i samlingen af dukker, ikke fordi Trine Juhl ikke kan lide mandlige forfattere, men fordi hun mener det er nødvendigt selv at *tage sin plads* for at blive synlig.

- Repræsentation i kunsten er utrolig vigtig og dét uanset om du er kvinde, queer eller for eksempel har en anden hudfarve end hvid. Litteraturen er jo så meget større end dét vi bliver præsenteret for, og det vil jeg gerne være med til at rette lidt op på, forklarer Trine Juhl.

For nogle år siden besluttede hun sig derfor for, at hun ville begynde at gøre opmærksom på en overset forfatter eller kunstner, og samtidig fortælle om hvad de betyder for hende personligt. Reaktionen fra både forfattere og læsere har været både sjove og utrolig inspirerende, ja faktisk nærmest uundværlige, mener hun:

- For nogen kan det måske godt være lidt grænseoverskridende at få lavet en dukke af sig selv. Det er jo mit billede af dig og

Trine Juhls dukke af forfatter Olga Ravn.

min oplevelse af din kunst. Så kan man overhovedet genkende sig selv? Derfor var jeg også virkelig, virkelig nervøs da jeg syede en dukke af Olga Ravn. Nok fordi jeg opfatter hende som lidt skrap, griner Trine Juhl og tilføjer:

- Men hun er jo bare et menneske lige som alle andre, og heldigvis blev hun meget glad for dukken. Det bliver de fleste, ja, nogen bliver endda bærede!

Da jeg syede en dukke af Iben Mondrup, syntes hun det var en særlig oplevelse, så det var dejligt. Hun har en ny bog på vej om Vitus, Tabithas lillebror, som handler om overgreb, og som hun har sendt til mig, fordi hun gerne ville høre min mening om den ... Den slags er jo sjovt!

Er det særligt kvindelige forfatteres litteratur om grænseoverskridelser der optager dig?

- I så fald er det ubevidst, men ja, det har du nok ret i ... Måske fordi kvinder oftere skriver om overgreb og ting i grænselandet. Det er lidt det samme som med hustruerne til de store fynske malere på Faaborg Museum, hvor man kan spørge om hvorfor de maler billeder af blomsterne i haven, af måltider og sygesenge? Jamen, det gjorde de, fordi sådan var deres kvindelig nu engang!

Håndholdt og digital

Trine Juhl deler tekster om og billeder af sine dukker på sin hjemmeside, Instagram og Facebook, hvor hun er særdeles aktiv. Noget man måske ikke skulle tro med tanke på hendes meget

Fra venstre ses dukker af Tove Jansson, Tina Sakura, Rebecca Bach-Lauritsen, Astrid Lindgren,

håndholdte tilgang til dukkemageriet, hvor ikke to dukker er ens ...

Hvordan spiller det digitale sammen med det håndlavede?

- Jeg tror slet ikke det ville kunne lade sig gøre for mig uden et samspil! Jeg kan helt klart bedst lide at skabe noget sammen med andre, og da jeg jo som regel sidder alene og arbejder hjemmefra, er kommunikationen med omverdenen utrolig vigtig for mig, forklarer Trine Juhl.

- Udover de forfattere og forfatterskaber, jeg skriver om, har jeg sammensat mit feed med indhold, der rør mig personligt, også historier fra mit eget liv. På de reaktioner, jeg får, kan jeg se, at jeg får adgang til noget ret ... voldsomt, og i det hele taget til noget, der er behov for at dvæle ved, tror jeg.

- I mine stories skriver jeg en del om hvordan en overlevers liv ser ud. Noget der optager mig meget er de her unge piger, som bliver indlagt efter overgreb på psykiatrisk afdeling. Det er bare for hårdt - og hvordan skal man nogensinde overleve

det? - men langsomt finder man ud af, at mens man tænker over det, skriver om det og bearbejder det, så overlever man det ... Den slags skriver jeg om.

Trine Juhl har en stor biologisk familie, som hun ingen kontakt har med, hvilket er endnu en grund til at hun føler trang til at kommunikere med mennesker omkring sig, herunder også på SoMe.

- Og så har jeg brug for at fortælle, at jeg altså har det godt i dag. *Fordi* det er vigtigt at vise nogle andre historier. Når jeg skriver om hvad jeg har gennemgået, er der måske nogen der kan gribe det. Lige som jeg brugte litteraturen som redningskrans. Da jeg var lille, troede jeg, at det var normalt at blive voldtaget. Logikken var at min far var både sød og modbydelig som i den gotiske litteratur - som 7-årig læste jeg om alt fra varulve til *Dr. Jekyll and Mr. Hyde* og *Dracula*, tilføjer Trine Juhl.

Litteratur skal tages alvorligt

MagiLaboratoriet er pt. sat pause indtil 1. maj næste år, idet "Dukkemageren og Mindstemagikeren holder orlov og høster magi", som det hedder på hjemmesiden

(mindstemagikeren er Trine Juhls yngste datter Eng, som netop er fyldt 2 år), men kan stadig følges på bådeSoMe.

Fra hjemmet ved Pipstorn Skov på Sydfyn holder hun heksegryden i kog med sine opdateringer og boblende ideer, lige som hun søger efter, læser og formidler god litteratur, som hun kan bruge i sit liv og værk.

Trine Juhl udstiller sine litterære dukker på især biblioteker, kulturhuse og på litteraturfestivaler som for eksempel den internationale børnelitteraturfestival Albus, men indtil nu er det kun blevet til en udstilling på et enkelt skolebibliotek, nemlig på Haahr's Skole i Svendborg. Ideen er hermed givet videre. Det samme gælder hendes dukkemager-workshops og oplæsningsarrangementer, som eventuelt kan holdes sammen med flere klasser og årgange eller andre skoler i kommunen.

En anden mulighed er at "låne" eller lade sig inspirere af ideen om at sy sin egen dukke af en børnelitterær helt - Harry Potter, Hermione, Pippi eller måske Emil fra Lønneberg, som efter at være blevet udstillet på skolen kan komme hjem og sidde på boghylden (hvis man da har sådan én).

Til allersidst er jeg interesseret i at høre, hvordan Trine Juhl holder sig opdateret om den litteratur, hun gerne vil læse og formidle videre til sine følgere ...

- Når det gælder børne- og ungdomslitteratur er det ofte min datter Sol, som kommer hjem med nye bøger, senest for eksempel den fantastiske *Anderledes med drenge* af Patrick Ness. Men der udgives jo så meget fantastisk litteratur! Jeg bruger også Instagram meget, blandt andet følger jeg Julie Ottosen, som er bibliotekar, Bibliotekat og mange, mange flere, fortæller Trine Juhl og lægger til:

- Bibliotekat er meget ærlig, og lidt hård, men på den gode måde, synes jeg. Det er nemlig vigtigt at præsentere børn for bøger der *kan* noget. De må meget gerne være sjove og latterlige, men det skal være bøger der griber én. Litteratur skal tages alvorligt - fra børnene er helt små. Det samme gælder naturligvis for bøger til unge og voksne.

Shekufë Heiberg, Hoda Hadadi, AnneLise Marstrand-Jørgensen og Ursula K Le Guin.

Mellem mammutter, bæreposeteori, urtid o

– en læsning i Jonas Kleinschmidt og Anna Jacobina Jacobsens

Af Søren Fanø, litteraturformidler

"Jeg er Oom
Min søster er Ool
Hver morgen går vi sammen med vores
mor ud for at samle.
Korn, frø, bær og frugter.
Over os hænger en vidunderlig sol.
Når mændene kommer hjem fra jagt,
tegner de et kæmpemæssigt dyr i sandet.
Jeg har aldrig før set så stort et dyr."

Sådan indledes Jonas Kleinschmidt og Anna Jacobina Jacobsens billedbog *Mammut*. En både tankevækkende, poetisk og billedskøn udgivelse, der i ord og billeder fortæller historien om de to søstre Oom og Ool, deres mor og deres liv tæt forbundet med den omgivende natur som samlere i en fjern, fjern fortid. Man(d) samlede ikke, men jagede i flokke dyr som uldhårede næsehorn, vilde heste, bisoner og enorme mammutter med spyd for ca. 120.000 år siden. Fortællingen om kampen for føden tilhører mammutjægerne. De tog hele fortællingen fra de (sandsynligvis) kvinder og børn der var samlere og som stod for den væsentligste del af kosten. Vore tidlige forfædre var primært samlere og bærplukkere.

Forfatteren, kritikeren og essayisten Ursula Le Guin (1929 – 2018) skriver i sit essay *Bæreposeteorien om fiktion* (2018) om livet i en verden, hvor kød var vigtigste føde i Arktis, at: "Mammutjægerne optager iøjnefaldende hulevæggen og tanken, men hvad vi faktisk gjorde for at holde os i live og tykke, var at samle frø, rødder, spirer, skud, blade, nødder, bær, frugter, kornarter, hvortil kom insekter og bløddyr, og i net eller snarer fangede vi fugle, fisk, rotter, kaniner og andre smådyr uden stødtænder for at få mere protein. Og vi anstrengte os ikke engang

særligt for det – langt mindre end bønder der trælled i en andens mark efter at agerbruget var opfundet, langt mindre end lønarbejdere efter at civilisationen var opfundet. Den gennemsnitlige forhistoriske person kunne have et godt udkomme med en arbejdsuge på cirka femten timer."

Essayet kan læses som en nøgle til Le Guins eget forfatterskab, men også som et indlæg for feministisk litteratur og et opgør med maskuline fortælleformer. Hvis man i stedet for at fortælle lineære, heroiske fortællinger, fortæller historien som en pose, vil science fiction ikke længere se så underlig ud, men snarere ligne realisme: "Det er en mærkelig realisme, men det er også en mærkelig virkelighed."

Essayet sætter altså *noget andet* i stedet for, en anden måde at skrive og tænke verden på, og det stiller det grundlæggende spørgsmål: Er det den måde, vi fortæller, og altid har fortalt, historier om os selv på, der er vores egentlige eksistentielle problem? De tanker har inspireret forfatteren Jonas Kleinschmidt til at fortælle Oom, Ools og deres mors fortælling i *Mammut*. Han beskriver det selv sådan her:

"Jeg blev voldsomt grebet af Le Guins essay om bæreposeteorien, da jeg læste det første gang. Så læste jeg det igen. Og én gang til. Det er en både vildt smuk og klog tekst. I essayet sætter Le Guin ord på nogle idéer og tanker, som jeg ikke tidligere havde haft blik for. På en måde vender hun historiefortælling, som vi kender det, på hovedet. En historie kan også se helt anderledes ud, siger hun. De karakterer, der optræder i en historie, kan opføre sig helt anderledes, de kan have andre mål og motiver, end vi er vant til. Og

de mekanismer og narrative værktøjer, vi er vant til og kender til hudløshed, fordi vi har set dem gentaget i fiktion igen og igen, er ikke universelle sandheder, der ikke kan afviges fra. Det ligger der en helt enorm befrielse i, synes jeg.

I essayet nævner Le Guin helt konkret en forhistorisk verden, hvor en mor samler frø og korn med sine børn Oom og Ool. De er ikke drevet af et ønske om mere.

De er ikke helte eller protagonister, som vi kender dem i traditionel forstand, der skal overvinde forhindringer for at blive forløst. De lever i pagt med naturen, et bæredygtigt liv kunne man kalde det, hvor der er tid til at stoppe op og kigge på salamandre og nyde den natur, der omgiver dem. Dét billede af en mor og hendes børn, der ikke er drevet af fremskridt for fremskridtets skyld, fik jeg lyst til at udfolde. Og så var det sådan set bare at skrive historien ned," fortæller Jonas Kleinschmidt.

Om samarbejdet med Anna Jacobina Jacobsen tilføjer han: "Mens jeg skrev historien, så jeg Anna Jacobina Jacobsens illustrationer for mig. At hun efterfølgende sagde ja til at illustrere, var derfor lidt af en drøm."

Mammut er en udgivelse i et dejligt stort billedbogsformat. Illustrationerne er som altid hos Anna Jacobina Jacobsen lidt drømmende, alfeagtige og svæver om og over teksten, mens de med mange synsvinkelskift tilfører den ny mening.

Billedsiden er solidarisk med Oom og Ool, og fortællingen ses gennem deres øjne. Varmt, enkelt og med et romantisk forhold til naturen. Også da mammutten langt om længe dukker op i pigernes verden, først i mændenes jagttegning

g nutid

Mammut

i sandet og siden prustende, enorm, stridhåret og spisende jordbær om natten ude i skoven.

Om teksten fortæller Jonas Kleinschmidt: "Selv opfatter jeg det som en tekst, der er uden for tid og sted. En mammut er selvfølgelig knyttet til en bestemt tidsperiode, ligesom der også er noget forhistorisk over navnene, men jeg har selv tænkt teksten som både forhistorisk og science fiction. En forhistorisk tid med fremtidsperspektiver. Vi kunne også leve på andre og mere bæredygtige måder."

Mammut er en varm og tankevækkende fortælling der sender et ekko fra en fjern urtid frem til vores tid, hvor den stiller nogle centrale spørgsmål til os om vores levemåde fortalt i børnehøjde. Er Le Guins tanker aktuelle i en tid med Greta Thunberg, økokritik, klimakrise, katastrofal co2 udledning, covid-19 pandemi, naturkatastrofer, hvor spørgsmål om bæredygtighed, fødegrundlag og levnedsmiddelproduktion står til radikal genovervejelse? Læs Jonas Kleinschmidt og Anna Jacobina Jacobsens *Mammut*, der i tekst og billeder giver et bud på spørgsmålene i børnehøjde. ■

Mammut

Forfatter: Jonas Kleinschmidt

Illustrator: Anna Jacobina Jacobsen

32 sider

Turbine 2021

Ursula Le Guin: *Bæreposeteorien om fiktion*, på dansk ved Karsten Sand Iversen, Forlaget Virkelig i samarbejde med Laboratorium for Æstetik og Økologi, 2018

Nomineret i kategorien

BOGEN JEG IKKE KUNNE LÆGGE FRA MIG

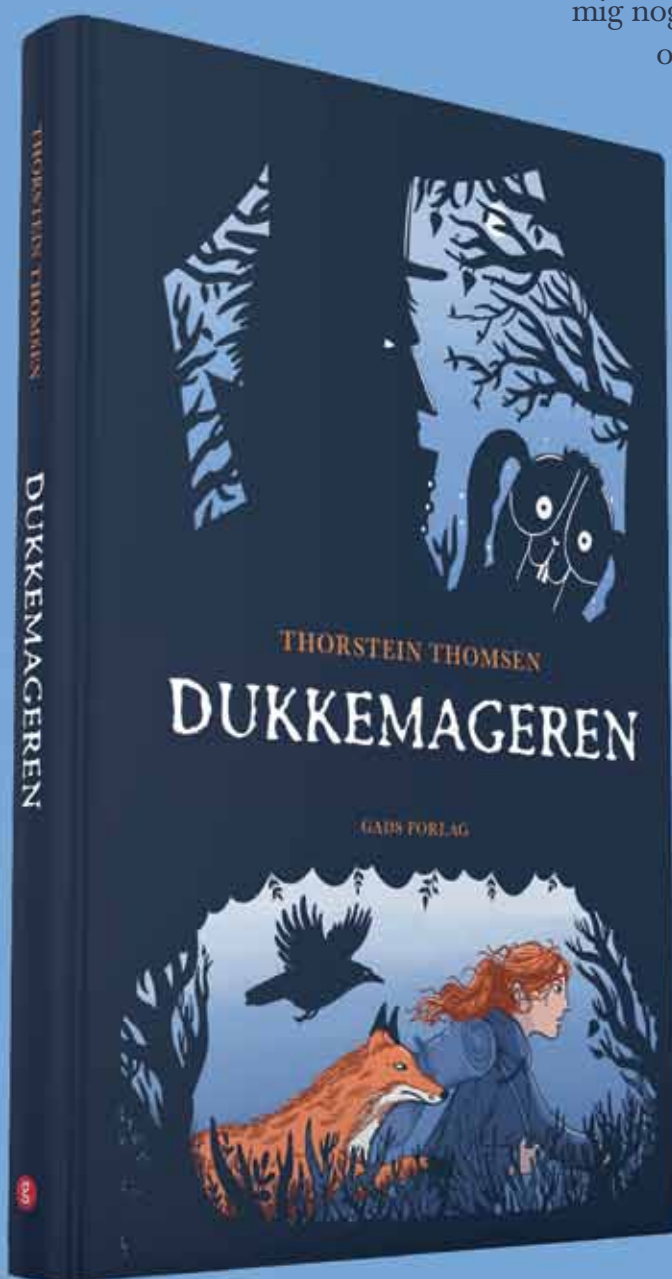
"Skrevet med knivskarp intensitet. Den vil mig noget. Den griber med sine dukkefingre om struben. Læs! Læs og forstå! Der er ikke andet at gøre."

Politiken

"En velskrevet og fængslende bog.

bogrummet.dk

"Uhyggelig, dragende og helt igennem sin helt egen særegne tone med et strejf af magi."

Lektør

gads forlag

Thorstein Thomsen om bogens budskab:

"Der er et kærlighedsbudskab i historien, som jeg håber står helt rent og klart. Den 14-årige Sonja drager ud i verden og satser alt for at redde sin lillesøster, og da hun har det store opgør med dukkemageren, var det meget vigtigt for mig, at hun ikke bruger vold. Vold avler vold, og det er ikke noget at reklamere for, som man gør i den amerikanske historie-tradition, hvor moral er knyttet til magt, altså til straf."